

Золотаренко Вадим Владимирович

ПОНЯТИЕ И ПРИЗНАКИ ПРАВОВОГО СТАТУСА ГОСУДАРСТВЕННОГО ИСПОЛНИТЕЛЯ В ИСПОЛНИТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Статья посвящена рассмотрению специального правового статуса исполнителя в исполнительном процессе Украины. При достижении целей статьи автор обращается к теоретическим определениям правового статуса, его видов и составных элементов. Автор формулируется понятие правового статуса исполнителя, делается вывод о наличии нескольких уровней его правового статуса.

Ключевые слова: исполнительное производство, правовой статус, государственный исполнитель, частный исполнитель, государственная служба, права, обязанности, ответственность.

Zolotareno Vadym

ON THE CONCEPT AND FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF STATE ENFORCEMENT OFFICER IN THE ENFORCEMENT PROCEEDINGS

The article is devoted to the special legal status of the enforcement officer in the enforcement proceedings in Ukraine. The author refers to the theoretical definition of the legal status, its types and components in order to achieve the objectives of the article. The author formulates the concept of the legal status of the enforcement officer. It concludes that there are several levels of its legal status.

Keywords: enforcement proceedings, legal status, state enforcement officer, private enforcement officer, public service, rights, duties, legal responsibility.

Костинський Ярослав Олександрович,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УДК 347.9

ОСОБЛИВОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ СУДУ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті розглядається зміст повноважень суду у виконавчому провадженні. На основі аналізу теоретичних підходів щодо визначення функцій суду у виконавчому провадженні та законодавчих положень, які закріплюють конкретні повноваження суду, здійснюється їх поділ на напрямки. Звертається увага на особливості і порядок реалізації окремих повноважень суду у виконавчому провадженні та недоліки правового регулювання, зокрема, в частині нормативного закріплення терміну «судовий контроль» щодо ролі суду у виконавчому провадженні.

Ключові слова: виконавче провадження, учасники виконавчого провадження, суд, взаємодія, контроль, оскарження.

Постановка проблеми. Виконавче провадження являє собою сукупність дій визначених у Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню (ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження») [1]. Оперативному, правомірному та ефективному вчиненню цих дій покликаний сприяти суд, реалізуючи певне коло повноважень у виконавчому провадженні. Актуальність теми статті пов'язана із тим, що від належної реалізації повноважень судом у виконавчому провадженні залежить реальне виконання

рішення суду і, відповідно, реальний захист прав і свобод особи.

Стан дослідження. Особливості та проблемні аспекти повноважень суду у виконавчому провадженні досліджували такі вчені, як Ю.В. Білоусов, О.Б. Верба, В.М. Прутуляк, Н.А. Сергієнко, Д. Луспенник, С.Я. Фурса, О.Р. Шишка, М.И. Штефан, С.В. Щербак та ін. Однак, набуття чинності Законом України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року зумовлює необхідність проведення подальших досліджень.

Метою статті є виявлення змісту повноважень суду, особливостей і порядку реалізації окремих функцій суду у виконавчому провадженні.

Виклад основного матеріалу. Серед науковців залишається дискусійним питання щодо того чи є підстави розглядати ви-

конавче провадження в якості самостійної галузі права, а не окремої стадії цивільного процесу. Вважаємо, що особливості участі суду у виконавчому провадженні свідчать саме на користь першого твердження. Так, відповідно до ст. 14 Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон) суд не віднесений до учасників виконавчого провадження [1]. Низкою норм цього закону закріплюються повноваження суду у виконавчому провадженні. Проте діяльність суду щодо порядку їх реалізації регламентується нормами процесуальних кодексів, які не входять до предмету галузі виконавчого процесу. Необхідність існування таких норм пов'язана із тим, що участь суду в реалізації мети цивільного судочинства не може обмежуватися розглядом і вирішенням справи по суті, оскільки, помилки, допущені виконавцем під час виконання рішення, можуть звести нанівець результати діяльності суду на попередніх стадіях процесу [2, с. 3]. Отже, існує глибокий взаємозв'язок між судовим провадженням і виконавчим провадженням, адже вони об'єднані єдиною загальною метою – захист прав та охоронуванням законом інтересів особи. Однак, вони є самостійними видами процесу із власним колом учасників, цілями та завданнями, процесуальними стадіями і діями, характером правовідносин, джерелами правового регулювання тощо.

В літературі існують різні підходи щодо визначення ролі та функцій суду у виконавчому провадженні. Суд наділений повноваженнями в частині вирішення процесуальних питань як щодо виконання рішень суду, так і рішень інших органів. Як правило, необхідність звернення до суду у виконавчому провадженні має місце у ситуаціях, коли порушується звичайний порядок процесу примусового виконання. Проте останніми повноваження суду у процесі виконання рішення не обмежуються і найбільш ефективним підходом є виділення окремих функцій чи груп повноважень. Так, в літературі ведуть мову про чотири групи повноважень суду у виконавчому провадженні: 1) повноваження, пов'язані з видачею виконавчих документів; 2) повноваження, пов'язані з рухом виконавчого провадження; 3) повноваження, надані суду для виправлення виявлених при виконанні недоліків власного рішення; 4) повноваження по контролю за діяльністю виконавця [3, с. 554].

В цілому слід погодитися із таким поділом, крім останньої групи щодо судового контролю, яка проте виділяється багатьма науковцями. Так, на думку Д. Д. Луспеніка, судовий контроль передбачає вирішення процесуальних питань, а також оцінку законності дій (бездіяльності) виконавців і прийнятих ними рішень [4, с. 110]. В.М. Притуляк вважає, що роль суду у виконавчому провадженні відповідно до законодавства України характеризується здійсненням ним попереднього і подальшого контролю (захисту). Попередній

судовий захист полягає в тому, що суд дає санкцію (дозвіл) на вчинення процесуальної дії. У свою чергу, подальший судовий захист полягає у здійсненні судом нагляду відносно вже вчиненої виконавчої дії і виражається, як правило, у розгляді судом скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця [5, с. 171].

На наш погляд, суд не здійснює функцію контролю за діями виконавців, що пов'язано із її змістом. Так, відповідно до теорії адміністративного права контроль здійснюється органами управління на постійній основі щодо підлеглих або підпорядкованих органів і осіб. Таким чином, умовою наявності судового контролю у виконавчому провадженні є безпосереднє підпорядкування виконавців суду. Проте твердження про підпорядкування виконавців судам не відповідає системі побудови органів судової влади та виконавчої влади в Україні. Таким чином, суд не здійснює контрольної функції у виконавчому провадженні, натомість більш відповідним терміном для позначення його повноважень є «функція гарантування». Натомість безпосередній контроль за діями державного виконавця покладається на начальників відділів примусового виконання рішень та начальників відділів державної виконавчої служби районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних та міжрайонних управлінь юстиції.

Всупереч зазначеному на нормативному рівні широко застосовується поняття судового контролю за виконавчим провадженням. Зокрема, у Цивільному процесуальному кодексі України [6] в окремих розділах визначені порядок вирішення процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб) (розділ VI) та здійснення судового контролю за виконанням судових рішень (розділ VII). З огляду на це, віднесення у процесуальних кодексах до судового контролю особливостей подання скарги до судового контролю (Розділ VII ЦПК «Судовий контроль за виконанням судових рішень», стаття 267 КАС) видається неправильним. Вважаємо, що більш відповідною є назва: «Оскарження рішення, дії або бездіяльність органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Всю сукупність повноважень суду у виконавчому провадженні, на наш погляд, можна представити такими двома напрямками:

1) вирішення поточних процесуальних питань виконавчого провадження, взаємодія (видача дублікату виконавчого листа або судового наказу, поновлення пропущеного строку, розгляд заяв про відстрочку і розстрочку виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання тощо);

2) гарантування судом прав учасників виконавчого провадження (адже передбачене право оскарження рішень, дій, бездіяльно-

сті виконавців до суду). (вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи, вирішення питання про звернення стягнення на грошові кошти та нерухоме майно тощо) та оскарження дій виконавців (розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність виконавців чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби).

Порядок і умови реалізації зазначених повноважень закріплюється у Законі України «Про виконавче провадження», а також Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК) (розділ VI «Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб)», розділ VII «Судовий контроль за виконанням судових рішень») [6], Господарському процесуальному кодексі України (далі – ГПК) (розділ XIV «Виконання рішення, ухвали, постанови» [7], Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС) (Розділ V «Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах») [8].

Суд виконує також організаційну функцію у виконавчому провадженні, що об'єднує повноваження, пов'язані із рухом процесу виконавчого провадження. До компетенції суду щодо вирішення поточних процесуальних питань виконавчого провадження слід віднести такі правомочності, як видача дублікату виконавчого листа або судового наказу; поновлення строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання; вирішення питання щодо затвердження умов мирової угоди сторін виконавчого провадження, а також відмови стягувача від подальшого виконання судового рішення; роз'яснення судового рішення; відстрочка або розстрочка виконання рішення, а також встановлення способу і порядку виконання рішення чи його зміна; заміна особи, що є стороною у виконавчому провадженні тощо.

Слід враховувати, що боржник може зловживати своїми процесуальними правами у виконавчому провадженні, зокрема, затягуючи строк виконання шляхом подання заяви про відстрочку виконання рішення (ст. 33 Закону). Так, практикуючи адвокати зазначають, що поширеними є заяви без обґрунтування часу, на який таке відстрочення є необхідним, без надання пояснень та доказів, що це рішення буде виконано в майбутньому [9]. Суд повинен реагувати на такі випадки належним чином.

Мирова угода закріплює результати досягнення правового компромісу між сторонами виконавчого провадження. Як відомо, судові рішення характеризується незмінністю. Проте закон допускає існування правового компромісу між сторонами, досягнення ними згоди (під судовим контролем), і цей правовий компроміс переважає над силою судового рішення, яким було вирішено питання про права та обов'язки сторін [10, с. 191]. Визна-

ючи правову природу ухвали про затвердження мирової угоди, з огляду на принцип диспозитивності в такій ситуації некоректно робити акцент на руйнуванні попередньої діяльності суду, порушенні вимог загальнообов'язковості судового рішення [11]. Суд не визнає мирову угоду, якщо це суперечить закону або порушує чий-небудь права, свободи або інтереси. Ухвалу суду за результатами розгляду мирової угоди полягає у тому, що недоліки змісту затвердженої мирової угоди та ухвали про її затвердження можуть у майбутньому призвести до ускладнення або неможливості виконання судового рішення.

Іншим напрямком діяльності суду є здійснення судом правоохоронної функції у виконавчому провадженні. В деяких випадках виконавець не може здійснити жодних виконавчих дій для реального виконання судового рішення. За цих обставин процесуальні дії державного виконавця санкціонується судом, як гарантія правильності здійснення примусового виконання [5, с. 139]. Як правило, такі повноваження суду стосуються обмеження основних прав особи з метою забезпечення виконання рішення (право на свободу пересування, недоторканність житла, мирно володіти своїм майном тощо). Охорону прав боржника виконує суд при вирішенні питань щодо застосування примусових заходів до боржника в процесі виконання рішень – зокрема, щодо примусового проникнення виконавця до житла боржника, входження на земельні ділянки, встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів (пункт 19 частини 2 статті 18 Закону України «Про виконавче провадження», стаття 377–1 ЦПК).

За поданням державного та приватного виконавців суд вирішує питання звернення стягнення на грошові кошти, що знаходяться на рахунках та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку (ст. 377 ЦПК). Фахівці відмічають негативну практику судів щодо накладення арешту на все майно та на всі рахунки боржника замість накладення такого арешту лише в межах суми боргу. Така практика може особливо негативно позначитися на діяльності юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність.

Відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону виконавець має право у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду, який видав виконавчий документ, за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання

зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів. Однак, ні процесуальні кодекси, ні Закон України «Про виконавче провадження» не закріплює умов такого звернення виконавця. Хоча свобода пересування є правом особи, яке гарантоване міжнародними правовими актами та нормами національного законодавства України.

В новому Законі залишається право виконавця звертатися до суду з поданням про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника – фізичної особи, в якій знаходиться майно боржника чи майно та кошти, належні боржникові від інших осіб. Повноваження суду із прийняття такого рішення займає особливе місце, адже воно стосується гарантованого Конституцією права на недоторканість житла, відповідно до якого не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду (ч. 1 ст. 30) [12]. При чому рішення суду на користь стягувача, яке підлягає виконанню, не може розглядатися як підстава для входу в приміщення боржника.

Правозахисною функцією суду у виконавчому провадженні охоплюється розгляд ним справ щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення (стаття 74 Закону України «Про виконавче провадження»). В таких справах суд виступає гарантом дотримання прав і свобод учасників виконавчого провадження.

Відповідно до ч. 1 ст. 74 Закону рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом. Особливості подання скарги закріплені в окремих розділах процесуальних кодексів, хоч такі повноваження в них і віднесені до судового контролю. Так, у розділі VII ЦПК врегульовані відносини, що виникають між судом та учасниками виконавчого провадження в частині судового контролю за виконанням судового рішення; стаття 121–2 ГПК регулює основні аспекти порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби, приватних виконавців; стаття 267 КАС стосується порядку здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Суб'єктами оскарження при цьому виступають сторони, інші учасники та особи. При чому боржник відповідно до ст. 74 Закону може скористатися лише судовою формою оскарження. Виняток становлять оскарження до відповідного адміністративного суду рішень, дій чи бездіяльності виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої

служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі про стягнення виконавчого збору, постановою приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів (ч. 2 ст. 74 Закону).

З огляду на обмежене коло оскарження на практиці виникають проблема правосуб'єктності осіб, які не є учасниками конкретного виконавчого провадження, однак останнє впливає на їх права та обов'язки. Така ситуація виникає у зв'язку із тим, що відповідно до ст. 10, 53 Закону до заходів примусового виконання рішення віднесено звернення стягнення на майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами. Таких осіб умовно можна назвати «субборжниками». Вони не названі у ст. 14 Закону «учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій», проте в Законі закріплені їх обов'язки і відповідальність; натомість Закон не наділяє їх правами. Виникає питання чи можна розглядати звернення таких осіб до суду щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності виконавців як таке, що відбувається на підставі відповідних положень Закону України «Про виконавче провадження». На наш погляд, відповідь на це питання негативна, однак, такі сторони мають право звернутися до суду за захистом своїх прав і законних інтересів у загальному порядку.

Предметом оскарження можуть бути рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, якими порушено права чи свободи сторони виконавчого провадження. Щодо даної категорії справ встановлено виключну підсудність. Відповідно до ч. 2 ст. 384 ЦПК скарга подається до суду, який видав виконавчий документ. Таке положення відрізняє розгляд цих скарг від розгляду заяв при вирішенні процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень, які можуть розглядатися також судом за місцем виконання рішення.

Практика характеризується неоднозначним підходом до того, чи повинен сплачуватися судовий збір за подання скарги на дії виконавця. Стаття 388 ЦПК стосується саме розподілу витрат, пов'язаних з розглядом скарги і не містить посилання на інші судові витрати, до яких входить судовий збір. Крім того, розгляд скарги розглядають як стадію уже розпочатого цивільного процесу, а не окреме судове провадження, а отже слід погодитися із тим, що підстав для повторної сплати судового збору немає [4, с. 111].

За результатами розгляду скарги суд постановляє саме ухвалу, а не рішення

(ч. 1 ст. 387 ЦПК; ч. 3 ст. 121–2 ГПК). Такий підхід є вірним, адже справа стосується виконання уже прийнятого ним рішення; не вирішується матеріально-правовий спір між сторонами. У зазначеній ухвалі суд може або визнати оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язати державного виконавця або іншу посадову особу органу державної виконавчої служби, приватного виконавця задовольнити вимогу заявника та усунути порушення або іншим шляхом поновити його порушені права чи свободи; або відмовити в задоволенні скарги.

У ст. 389 ЦПК закріплений інструмент впливу суду на виконання зазначеної ухвали. Так, відповідний орган державної виконавчої служби, приватний виконавець повідомляють суд і заявника про виконання ухвали не пізніше ніж у місячний строк з дня одержання ухвали суду. На думку Д. Д. Луспенника, у разі ненадходження такого повідомлення суд має право постановити окрему ухвалу [4, с. 113].

Слід також зазначити, що при реалізації розглянутих тут повноважень суд повинен дотримуватися розумних строків розгляду справи. Так, у практиці Європейського Суду з прав людини розумний строк розгляду справи включає період від надходження до суду заяви до закінчення виконання рішення суду, а виконання рішення, винесеного будь-яким судом, вважається невід'ємною частиною цивільного процесу [4, с. 110].

Висновки. Отже, суд наділений достатньо широким колом повноважень на всіх стадіях виконавчого провадження, що втілюються у декілька основних функцій суду – правозахисній, правоохоронній і організаційній. Роль суду у виконавчому провадженні не слід пов'язувати із здійсненням контролю за діяльністю виконавців. Натомість існуючі повноваження суду доцільно окреслити терміном «взаємодія». З огляду на це, некоректною є назва розділу VII ЦПК «Судовий контроль за виконавчим провадженням», яка не відображає реальні повноваження суду у виконавчому провадженні. Більш відповідною вважаємо назву «Оскарження рішення, дії або бездіяльності органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про виконавче провадження» № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради України від 22.07.2016 р., № 30, стор. 5, стаття 542.
2. Авдюков М. Г. Исполнение судебных решений / Михаил Григорьевич Авдюков. – М.: Гос. изд-во юридической лит., 1960. – 118 с.
3. Гражданский процесс: Учебник / Под ред. М. К. Треушникова. – М.: Издательство «Статут», 2014. – 504 с.
4. Луспенник Д. Судовий контроль за виконанням судових рішень. Розгляд скарг на дії державного виконавця // Юридичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 110–113.
5. Притуляк В. М. Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Притуляк Валерій Миколайович; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2016. – 205 с.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України від 08.10.2004 р., № 40, / 40–42 /, стор. 1530, стаття 492
7. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
8. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.
9. Сібільова О. В. Контроль господарського суду за виконанням судових рішень. Проблемні питання практики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/education-materials/2016-06-01.kontrol.gosp.sudu.sibilova.pdf>.
10. Сібільов Д. М. Мирова угода у виконавчому провадженні // Право і безпека. № 2 (44). – 2012. – С. 191–194.
11. Верба О. Б. Особливості визнання судом мирової угоди на стадії виконавчого провадження [Електронний ресурс] / О. Б. Верба // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 3. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvlduvs/2008_3/08vobsvp.pdf.
12. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Костынский Ярослав Александрович

ОСОБЕННОСТИ ПОЛНОМОЧИЙ СУДА В ИСПОЛНИТЕЛЬНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

В статье рассматривается содержание полномочий суда в исполнительном производстве. На основе анализа теоретических подходов к определению участия суда в исполнительном производстве и законодательных положений, закрепляющих участие полномочия суда, осуществляется их разделение на направления. Обращается внимание на особенности и порядок реализации отдельных полномочий суда в исполнительном производстве и недостатки правового регулирования, в частности, в части нормативного закрепления термина «судебный контроль» по отношению к роли суда в исполнительном производстве.

Ключевые слова: исполнительное производство, участники исполнительного производства, суд, взаимодействие, контроль, обжалование.

Kostynskiy Yaroslav

FEATURES OF THE COURT AUTHORITY IN THE ENFORCEMENT PROCEEDINGS

The article deals with the content of the court authority in the enforcement proceedings. The author made separation of court's powers into two main areas based on the analysis of theoretical approaches to the definition of the functions of the court in the enforcement proceedings and legal provisions that perpetuate the specific powers of the court. Attention is drawn to the peculiarities and procedure for the exercise of certain powers of the court in enforcement proceedings and the shortcomings of legal regulation, in particular, regarding the normative fixing of the term «judicial control» on the role of the court in enforcement proceedings.

Keywords: enforcement proceedings, members of enforcement proceedings, the court, interaction, control, appeal.

Лужанський Олександр Станіславович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УДК 347.9

ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА ОКРЕМІ ВИДИ РУХОМОГО МАЙНА БОРЖНИКА

У статті досліджено особливості звернення стягнення на рухоме майно у виконавчому процесі України. Розглянуто актуальні питання нормативно-правового регулювання з урахуванням законодавчих новел. Автор звертає увагу на деякі практичні проблеми проведення арешту, вилучення та реалізації рухомого майна.

Ключові слова: примусове виконання рішення, звернення стягнення, рухоме майно, арешт, вилучення, реалізація.

Постановка проблеми. Процедура примусового виконання рішень зазнала суттєвих змін із прийняттям Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон) від 2 червня 2016 року [1]. Метою останнього було забезпечення своєчасного та повного виконання рішень, оскільки практика минулих років свідчить про неефективність виконавчого провадження в Україні.

Одним із заходів примусового виконання рішення відповідно до ст. 10 Закону є звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами. Процедура звернення стягнення на рухоме майно має свої труднощі, пов'язані із специфікою такого майна, на зменшення яких повинні бути спрямовані положення закону. Саме тому, актуальність теми даного дослідження має неабияку теоретичну та практичну цінність.

Стан дослідження. Грунтовні дослідження заходів примусового виконання рішень містяться у працях Ю.В. Білоусова, С.Я. Фурси, М.І. Штефана, С.В. Щербак, О.О. Чумака та інших. Однак, із прийняттям Закону від 2 червня 2016 року перед науковою спільнотою, практичними працівниками виникли нові завдання, які стосуються зо-

крема, особливостей звернення стягнення на рухоме майно в світлі нових законодавчих положень.

Метою статті є ґрунтовний аналіз, розкриття змісту і особливостей звернення стягнення на рухоме майно боржника з урахуванням новел Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року, а також виявлення практичних проблем та недоліків нормативного регулювання.

Виклад основного матеріалу. До рухомих речей належать речі, які можна вільно переміщувати у просторі (ч. 2 ст. 181 ЦК України) [2]. Ширше визначення рухомого майна надається у ст. 2 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» [3], відповідно до якої рухоме майно – окрема рухома річ, сукупність рухомих речей, гроші, валютні цінності, цінні папери, а також майнові права та обов'язки. В той же час відповідно до ч. 1 ст. 181 ЦК режим нерухомої речі може бути поширений законом на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації. У межах цієї статті ми зупинимося лише на особливостях звернення стягнення на рухоме майно як об'єкту матеріального світу, яке можна вільно переміщувати у просторі, інакше ніж гроші, валютні цінності, цінні папери, а також майнові права та обов'язки.

Із сутнісною якістю рухомих речей пов'язані особливості звернення стягнення на них